

Аксютіна Анастасія Володимирівна,
старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Струц Анастасія Сергіївна,
студентка 3-го курсу
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НЕУСТОЙКА ЯК ВИД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Забезпечення виконання зобов'язання у сфері цивільних відносин має важливе значення, дає учасникам відносин гарантії того, що зобов'язання буде виконуватись належним чином. Найпоширенішим видом забезпечення виконання зобов'язань залишається неустойка у вигляді штрафу або пені. Так, штрафом є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання, а пенею є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання. Таке формулювання дає чітке розмежування штрафу та пені, а отже допомагає сторонам в договорі зазначити про вид забезпечення виконання зобов'язання.

Цивільний кодекс України, зокрема ст. 547, встановлює вимоги до форми правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання, а саме, така форма повинна бути письмовою. Правочин щодо забезпечення виконання зобов'язання, вчинений із недодержанням письмової форми, є нікчемним [1]. Тобто, замало домовитись з іншою стороною про те, що у разі порушення нею виконання зобов'язання, вона буде змушена сплатити неустойку (штраф, пеню). Цю домовленість необхідно письмово зазначити в договорі.

Грін О.О. в посібнику «Словник цивільного права» [2, с. 251] конкретизує поняття неустойки (штрафу, пені) та поділяє її на законну та договірну, а також відмічає як правильно застосовувати даний вид забезпечення виконання зобов'язання. Законна неустойка встановлюється в нормативно-правових актах. Законом визначається її розмір і випадки коли вона застосовується. Наприклад, Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» визначає сплату такого виду неустойки як пені за прострочку платежу юридичними особами та фізичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності.

Договірна неустойка – це визначена сторонами у договорі грошова сума,

яку боржник зобов'язується сплатити кредиторів у разі неналежного виконання договору.

За співвідношенням неустойки і збитків розрізняють такі види неустойки :

- виключна
- залікова
- альтернативна
- штрафна [2, с. 253]

За виключною неустойкою стягується тільки сплата неустойки. Цей вид широко застосовують у нормативних актах, що регламентують договори перевезення. За заліковою неустойкою стягнення підлягає неустойка, а збитки відшкодовуються винною стороною не в повному обсязі, а лише в частині, яка не покрита неустойкою. За альтернативною неустойкою уповноважений суб'єкт має право стягнути або неустойку, або збитки. Отже, право вибору надається кредиторів. За штрафною неустойкою стягнення підлягають у повному обсязі і неустойка, і збитки [3, с. 324].

Предметом неустойки може бути грошова сума, рухоме і нерухоме майно яке боржник зобов'язаний передати кредиторів у разі порушення ним зобов'язання. Якщо предметом неустойки є грошова сума, її розмір встановлюється договором або актом цивільного законодавства [4, с. 111]. Розмір неустойки, встановлений законом, може бути збільшений у договорі. Сторони можуть домовитися про зменшення розміру неустойки, встановленого актом цивільного законодавства, крім випадків передбачених законом. Проте, розмір неустойки може бути зменшений за рішенням суду, якщо він значно перевищує розмір збитків, та за наявності інших обставин, які мають істотне значення. Слід пам'ятати, що згідно ЦК України для стягнення неустойки існує спеціальна позовна давність в один рік [5 , с. 43].

В житті дійсно бувають різні ситуації і інколи боржник дійсно не має засобів для виконання зобов'язання. Сплачуючи частину суми боргу, боржник сподівається, що його борг зменшується, а насправді він тільки відшкодовує витрати кредитора, частину неустойки. Саме тому, ще на стадії укладення договору, слід передбачити, що в першу чергу, сплачується борг, а потім вже сума неустойки та процентів, витрати кредитора, пов'язані з одержанням виконання зобов'язання [6, с. 60].

Таким чином, проаналізувавши чинне законодавство України, щодо особливостей стягнення неустойки, необхідно зазначити, що надзвичайно важливим є насамперед визначення того, який вид неустойки застосовується в тому чи іншому випадку. Оскільки існують випадки коли навіть не передбачено договором стягнення неустойки але в силу прямої вказівки закону передбачено такий вид забезпечення зобов'язання як неустойка. В договірній неустойці саме договір відіграє вирішальну роль. Умови договору визначають як розмір неустойки, так і порядок її застосування та стягнення. Тому, укладаючи договір сторони повинні врахувати всі норми та вирішити для се-

бе, як вірно в договорі вказати про вид забезпечення виконання зобов'язання, а би з одного боку розмір неустойки не виявився явно завищеним, а з іншого боку, був би оптимальним для того, аби забезпечити себе від порушення виконання зобов'язання іншою стороною.

1. Словник цивільного права / Грін О.О.- Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ у справах преси та інформації, 2005. - 368 с.

2. Гелевей О.І. Неустойка: історія і сучасність / О.І. Гелевей // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – Вип.11. – К.: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. — 2001. – С.322—327.

3. Отраднава О. Поняття та функції неустойки: історія та сучасність / О. Отраднава // Право України – 2001. - №8. – С. 110-113.

4. Гелевей О.І. Підстави зменшення неустойки / О.І. Гелевей // Підприємництво, господарство і право. — 2001. — № 10.— С. 42—44.

5. Єфімов О., Гулик А. Забезпечення виконання зобов'язань / О.Єфімов., А. Гулик // Газета української бухгалтерії. – 2004. - № 48. – С. 59-64.

Андрієвська Людмила Олексіївна
викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СПОСОБИ СКОЄННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Розслідування злочинів у сфері безпеки дорожнього руху є досить складною та специфічною категорією кримінальних проваджень, яка вимагає від слідчого достатнього досвіду та має багато особливостей.

Так, за статистичними даними Генеральної прокуратури України з 2013 по 2016 рік в Україні скоєно 43037 дорожньо-транспортної пригоди, а саме: 2013 рік всього скоєно 11057 дорожньо-транспортних пригод, із яких тільки по 4474 повідомлено про підозру; 2014 рік всього скоєно 10066 дорожньо-транспортних пригод, із яких тільки по 3891 повідомлено про підозру; 2015 рік всього скоєно 10757 дорожньо-транспортних пригод, із яких тільки по 3278 повідомлено про підозру; 2016 рік всього скоєно 11157 дорожньо-транспортних пригод, із яких тільки по 3392 повідомлено про підозру [1]. Таким чином, приблизно третина злочинів залишається без прийнятого процесуального рішення.

Як правило, у криміналістичних дослідженнях більше уваги приділяється саме методиці розслідування злочинів, кваліфікованих за ст.286 КК України, але на нашу думку це не зовсім правильно, тому що причиною дорожньо-транспортної пригоди може бути не тільки порушення Правил доро-